

CRISI TERMINAL DEL CAPITALISME?

LEONARDO BOFF

Petrópolis, Río de Janeiro, Brasil

Sóc del parer que la crisi actual del capitalisme no és tan sols conjuntural ni estructural. És terminal. Ha arribat un moment en què el geni del capitalisme ja no s'adapta, com feia fins ara, a qualsevol circumstància. Sóc conscient que hi ha poca gent que sosté aquesta tesi. Amb tot, dues raons em porten a aquesta interpretació.

La primera és la següent: la crisi és terminal perquè tots nosaltres (i, sobretot, el capitalisme), ens hem acostat massa als límits de la Terra. Hem ocupat, depredant-lo, tot el planeta, i n'hem desfet el subtil equilibri esgotant els seus béns i els seus serveis, fins a tal punt que no ha pogut, ell tot sol, refer-se del saqueig. Ja a mitjans del segle XIX Marx va escriure profèticament que la tendència del capital anava de dret cap a la destrucció de les dues fonts de la seva riquesa i reproducció: la natura i el treball. I això és el que està succeint.

La natura pateix un gran estrès. Com no l'havia patit mai abans. Si més no, en aquest últim segle. Deixem de banda les quinze enormes mortaldats al llarg d'aquests quatre bilions d'anys de la seva història. Els esdeveniments extrems verificables a tot arreu i els canvis climàtics, que tendeixen a un creixent escalfament global, parlen a favor de la tesi de Marx. De quina manera el capitalisme es reproduirà sense la natura? S'ha topat amb un límit que no es pot traspassar.

La feina cada cop és més precària. Hi ha un gran desenvolupament sense feina. L'aparell productiu informatitzat i robotitzat produeix més i millor, com gairebé cap feina. La conseqüència directa és l'atur estructural.

Milions de persones mai més tornaran a treballar, ni tans sols estaran a la reserva. El treball, de la dependència del capital, ha passat a ser prescindible. A Espanya, l'atur arriba al 20% en general i al 40% entre el jovent. A Portugal, al 12% del país i al 30% entre els joves. Això implica una greu crisi social, que a l'actualitat assota Grècia. Se sacrifica tota una societat en nom d'una economia, feta no pas per atendre les demandes humanes, sinó per pagar el deute amb els bancs i amb el sistema financer. Marx té raó: la feina explotada ja no és una font de riquesa. Ho és la màquina.

La segona raó té a veure amb la crisi humanitària

que el capitalisme està generant. Abans es restringia als països perifèrics. Avui dia és global i ha arribat als països centrals. No es pot resoldre la qüestió econòmica desmantant la societat. Les víctimes, entrelaçades per noves avingudes de circulació, resisteixen, es rebel·len i amenacen l'ordre vigent. Cada cop més gent, sobretot els joves, rebutgen la lògica perversa de l'economia política capitalista: la dictadura de les finances que, via mercat, sotmet els estats als interessos dels capitals especulatius que circulen entre les borses, obtenint guanys sense produir absolutament res llevat de més diners per als seus rendistes.

Però ha sigut el mateix sistema del capital el que ha creat el verí que el pot matar: en exigir dels treballadors una formació tècnica cada cop més exigent, per tal d'estar a l'alçada del creixement accelerat i ser més competitiu, s'han creat, sense voler, persones que pensen. Aquestes persones, lentament, van descobrint la perversitat del sistema que esclafa la gent en nom de l'acumulació merament material, que es mostra sense cor quan exigeix més i més eficiència, fins a l'extrem de provocar un profund estrès als treballadors, i desesperació. Tant és així que, sovint, s'ha arribat al suïcidi, com ocorre en diversos països, fins i tot al Brasil.

Als carrers de diferents països europeus i àrabs, els "indignats" que omplen les places d'Espanya i de Grècia, són la manifestació de la revolta contra el sistema polític vigent, a remolc del mercat i de la lògica del capital. Els joves espanyols criden: "No és una crisi, és un robatori". Mentrestant, els lladres s'estan escarxofats a Wall Street, al FMI i al Banc Central Europeu. És a dir: són els summes sacerdots del capital globalitzat i explotador.

Si la crisi s'agreuja, el nombre d'"indignats" creixerà arreu del món, ja que les conseqüències de la super-explotació de les seves vides i de la vida a la terra són insostenibles. La gent es rebel·la contra aquest sistema econòmic que fa el que li rota i que ara agonitza, no pas de vell, sinó per la força del verí i de les contradiccions que ha creat, tot castigant la Mare Terra i penalitzant la vida dels seus fills.

